

**EKSTRA BESKÆFTIGELSE SVARENDE TIL 200.000 PERSONER, HVIS DANSKERNE ARBEJDEDE LIGE SÅ MANGE TIMER SOM OECD-GENNEMSNIKTET**

*Danske virksomheder oplever, at det er en stadigt stigende udfordring at besætte ledige stillinger. Problemet kan løses ved, at de nuværende medarbejdere arbejder flere timer og/eller ved at flere personer deltager på arbejdsmarkedet. Udvidelse af arbejdstiden er en god løsning på mangel på arbejdskraft, idet medarbejderne allerede er "oplært". Alternativet hertil er at ansætte nye personer, som skal gennem et oplæringsforløb, inden de leverer fuld værdi for deres arbejdsindsats. Danmark er blandt de lande i OECD med kortest gennemsnitlig arbejdstid. Vi arbejder i gennemsnit knap 1.600 timer om året, mens gennemsnittet i OECD er godt 1.700 timer. Hvis den gennemsnitlige arbejdstid var lige så lang som OECD-gennemsnittet, ville det øge arbejdsindsatsen i Danmark svarende til godt 200.000 personer. Hvis arbejdstiden svarede til det islandske niveau på knap 1.800 timer årligt pr. beskæftiget, ville det give et løft til den samlede beskæftigelse svarende til godt 350.000 personer og øge Danmarks BNP med ca. 13 pct. Tallene indikerer, at der er et potentiale for at udvide arbejdstiden i Danmark. En væsentlig årsag til den relativt korte arbejdstid i Danmark er den høje marginalskat på arbejde. Den øverste marginalskat udgør 63 pct. og betales af 40 pct. af de fuldtidsbeskæftigede. Dette lægger en dæmper på lysten til at arbejde flere timer gennem overarbejde, bijob mv. Desuden giver den høje marginalskat incitament til at konvertere overarbejde til afspadsering, tage på ferieorlov mv. Hvis danskerne skal arbejde mærkbart flere timer, kræver det en lettelse i marginalsatten på arbejde. Hertil kommer, at den relativt store offentlige sektor i Danmark trækker arbejdstiden ned. Det følger af, at arbejdstiden i den offentlige sektor er kortere end i den private sektor. Herudover medvirker muligheden for supplerende dagpenge også til en kortere arbejdstid.*

Danmark har en relativ kort gennemsnitlig årlig arbejdstid for de beskæftigede. I gennemsnit arbejder danskerne knap 1.600 timer om året, hvilket ligger i den lave ende i OECD (den 6. korteste arbejdstid), hvor gennemsnittet ligger på ca. 1.700 timer. Den lave arbejdstid i Danmark skyldes bl.a. en kort gennemsnitlig arbejdstid for fuldtidsbeskæftigede. Hertil kommer relativt lange ferier samt en stor andel deltidsbeskæftigede personer<sup>1</sup>.

**Kort arbejdstid er interessant i forhold til mangel på arbejdskraft**

Virksomheder har i dag svært ved at besætte ledige stillinger, fordi arbejdsudbuddet ikke kan følge med efterspørgslen efter arbejdskraft. En udvidelse af arbejdstiden i Danmark er således en måde at håndtere problemet med mangel på arbejdskraft på. En anden måde at håndtere problemet på er ved at få flere personer til at deltage på arbejdsmarkedet. Fx ved at importere arbejdskraft eller ved at flytte personer fra overførselsindkomst til beskæftigelse. Det sidste kræver reformer på arbejdsmarkedet fx kortere dagpengeperiode eller lavere dagpenge og kontanthjælp. Fordelen ved udvidet arbejdstid er, at medarbejderen er "oplært" og derfor leverer fuld værdi for en ekstra arbejdstime. Alternativet hertil er nyansættelse af personer. Disse skal gennem et oplæringsforløb inden de leverer fuld værdi for deres arbejdsindsats.

**Fremgang i beskæftigelse svarende til godt 200.000 personer**

Hvis det beregningsteknisk antages, at den gennemsnitlige arbejdstid blev forøget fra det danske niveau til OECDs niveau, ville det indebære, at beskæftigelsen i Danmark ville stige svarende til godt 200.000 personer, jf. tabel 1. Det svarer til et løft i beskæftigelsen på knap 8 pct. BNP løftes også med knap 8 pct. ud fra en antagelse om, at produktiviteten for de marginale arbejdstimer er identisk med gennemsnitsproduktiviteten.

<sup>1</sup> Se bl.a. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions på <http://www.eurofound.eu.int/>, samt Vækstvilkår i Danmark 2002, Økonomi- og Erhvervsministeriet.

**Tabel 1. Beskæftigelsespotentiale, 2005**

	Beskæftigede i 1.000	Antal timer i 1.000	Gns. årlig arbejdstid
Timer og beskæftigede nu	2.708	4.282.071	1.581
Timer på OECD-niveau		4.622.712	1.707
Merbeskæftigelse	215	340.641	

Kilde: Danmarks Statistik, OECD og egne beregninger.

Tallene illustrerer, at der er et betydeligt potentiale for at udvide arbejdstiden i Danmark.

### Med arbejdstid som på Island: Løft i beskæftigelsen på godt 350.000 personer

I tabel 2 er angivet, hvor meget den samlede beskæftigelse ville stige, såfremt de danske beskæftigede arbejdede lige så mange timer som i andre OECD-lande. Det ses bl.a., at hvis de beskæftigede i gennemsnit arbejdede lige så mange timer som på Island og New Zealand, ville beskæftigelsen blive løftet med mellem 350.000 og 400.000 personer. Det er et løft i beskæftigelsen svarende til ca. 13 pct. BNP løftes også med ca. 13 pct. ud fra en antagelse om, at produktiviteten for de marginale arbejdstimer er identisk med gennemsnitsproduktiviteten.

#### Boks 1. Island klarer sig godt på beskæftigelsen og har beskæftigelsesvenligt skattesystem

Island udmærker sig økonomisk set på en række områder i internationale sammenligninger. Den økonomiske vækst i Island har i perioden 1996-2005 ligget på i gennemsnit 4,5 pct. pr. år, mens OECD-gennemsnittet i samme periode lå på 2,7 pct.<sup>1</sup>

Islændingene er desuden meget arbejdsomme. Den gennemsnitlige, årlige arbejdstid for beskæftigede er således på knap 1.800 timer, hvilket er godt 200 timer mere end for Danmark<sup>2</sup>. Dette kan bl.a. forklares ved, at det islandske skattesystem opererer med betydeligt lavere marginalskatter end Danmark – i 2005 var højtlønnede<sup>3</sup> islændinges marginalskat på 43,5 pct., mens en tilsvarende danskers var på 63 pct.<sup>4</sup> Island har i 2006 reduceret sin topskat fra 4 til 2 pct. I 2007 fjernes den.<sup>5</sup>

Derudover er skattestrukturen relativt flad i Island. I 2005 var forskellen på marginalskatterne for hhv. højt- og lavtlønnede<sup>6</sup> på 3,8 procentpoint i Island, mens forskellen i Danmark var på hele 20,1 procentpoint<sup>7</sup>. Kapitalindkomst beskattes med 10 pct.

Endelig er der relativt få islændinge, som befinder sig uden for arbejdsstyrken. Således var erhvervsfrekvensen<sup>8</sup> i Island på 86,7 pct. i 2005, hvilket placerer dem på en klar førsteplads i OECD, efterfulgt af Schweiz med 80,9 pct. og Danmark med 79,4 pct.<sup>9</sup>

Islands BNP pr. capita var i 2005 det 5. højeste i OECD. Dette kan i høj grad tilskrives den høje erhvervsfrekvens og den relativt lange årlige arbejdstid.<sup>10</sup>

<sup>1</sup> Kilde: OECD Economic Outlook Database.

<sup>2</sup> Se tabel 2.

<sup>3</sup> Med højtlønnede menes en person, der tjener svarende til 167 pct. af en gennemsnitlig industriarbejder.

<sup>4</sup> Kilde: OECD Tax Database. De angivne marginalskatter i denne boks er for enlige uden børn.

<sup>5</sup> Med lavtlønnede menes her en person, der tjener 67 pct. af en gennemsnitlig industriarbejder.

<sup>6</sup> Kilde: Islands finansministerium, <http://eng.fjarmalaraduneyti.is/customs-and-taxes/principaltaxrates/nr/5640>.

<sup>7</sup> Kilde: OECD Tax Database.

<sup>8</sup> Antal personer i arbejdsstyrken (ledige såvel som beskæftigede) ift. personer i alderen 15-64 år.

<sup>9</sup> Kilde: OECD Employment Outlook 2006.

<sup>10</sup> Kilde: OECD Economic Surveys Iceland 2006.

**Tabel 2. Beskæftigelsespotentiale, 2005**

	Timer pr. beskæftiget	Gennemsnitlig merbeskæftigelse målt i "nutidspersoner" (i 1.000)
Grækenland	2.053	809
Tjekkiet	2.002	721
Ungarn	1.994	707
Polen	1.994	707
Australien	1.811	393
New Zealand	1.809	390
USA	1.804	382
Island	1.794	365
Italien	1.791	360
Slovakiet	1.791	360
Japan	1.775	333
Spanien	1.775	333
Canada	1.737	266
Finland <sup>b</sup>	1.700	203
Portugal	1.685	178
UK	1.672	156
Finland <sup>a</sup>	1.666	146
Irland	1.638	98
Østrig	1.636	94
Sverige	1.587	10
<b>Danmark</b>	<b>1.581</b>	<b>0</b>
Luxembourg	1.557	-41
Frankrig	1.535	-79
Belgien	1.534	-81
Tyskland	1.435	-250
Holland	1.367	-367
Norge	1.360	-379
<b>Uvægtet gennemsnit</b>	<b>1.707</b>	<b>215</b>

Anm.: Tabellen skal læses således, at hvis danskerne i gennemsnit arbejdede lige så mange timer som fx Island, ville det svare til en forøget beskæftigelse på ca. 365.000 personer, hvis de havde arbejdet det oprindelige gennemsnit på 1.581 timer om året ("nutidspersoner"). Danmarks Statistik offentliggjorde d. 22. august 2006 nye, opdaterede tal fra arbejdstidsregnskabet, der viste, at den gennemsnitlige arbejdstid i Danmark var 1.581 timer i 2005. OECD Employment Outlook 2006 benytter en ældre opgørelse fra arbejdstidsregnskabet, hvor tallet var 1.551 for Danmark. Her benytter vi de nyeste tal, hvilket flytter Danmark fra en 5. sidsteplads til en 6. sidsteplads i OECD.

a) Data estimeret ud fra Arbejdsstyrkeundersøgelsen.

b) Data estimeret ud fra nationalregnskabet.

I OECD Employment Outlook 2004 gøres der opmærksom på, at sammenligninger på tværs af lande på baggrund af OECD's arbejdstidstal er behæftet med en vis usikkerhed, da tallene endnu ikke er fuldt ud harmoniserede. Det anføres dog, at tallene kan bruges til sammenligninger over tid for enkeltlande og anfører endvidere, at større forskelle i arbejdstid mellem lande er troværdige, mens marginale forskelle, der bestemmer rangeringen af landene i fx bunden, ikke kan beteges som retvisende. Dermed kan den betydelige forskel mellem arbejdstiden i Island og Danmark bruges som en fornuftig indikator af, at islændingene faktisk arbejder mere end danskerne.

Kilde: Danmarks Statistik, OECD Employment Outlook 2006 og egne beregninger.

## En sænkning af den øverste marginalsat vil øge arbejdstiden

Der er generelt negativ sammenhæng mellem marginalsattens højde og antallet af arbejdstimer. Det skyldes, at en høj marginalsat reducerer tilskyndelsen til at arbejde mange timer og omvendt tilskynder til ferieorlov, lange ferier samt hjemmeproduktion. Hvis danskerne skal prioritere at arbejde flere timer, da skal incitamentet hertil øges. I øjeblikket udgør den øver-

ste marginalskat 63 pct. i Danmark, hvilket er den 4. højeste marginalskat i OECD. Ca. 40 pct. af de fuldtidsbeskæftigede betaler i dag topskat og har dermed en marginalskat på 63 pct.

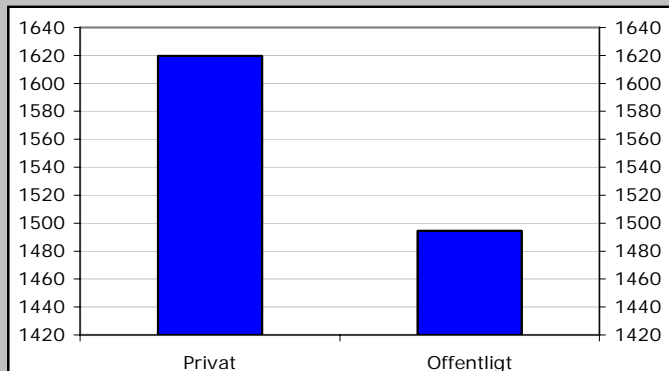
CEPOS foreslår en sænkelse af marginalsatten i Danmark fra 63 til 43 pct.<sup>2</sup> for alle på arbejdsmarkedet. Det vil øge den gennemsnitlige arbejdstid svarende til ½ uge<sup>3</sup> eller at den samlede beskæftigelse øges svarende til 30.000 personer.

Endvidere vil en reduceret offentlig sektor trække i retning af øget arbejdstid, da offentlig ansatte gennemsnitligt arbejder færre timer end privat ansatte, se boks 2. Herudover kan overførselsindkomster som supplerende dagpenge medvirke til en reduktion i arbejdstiden.

## Boks 2. Arbejdstiden i den private sektor er markant højere end i den offentlige sektor

En del af forklaringen på den lave danske arbejdstid er den relativt store offentlige sektor i Danmark. Ud af en beskæftigelse i 2005 på godt 2,7 mio. var godt 830.000 ansat inden for offentlig forvaltning og service. Ansatte i den offentlige sektor arbejder i gennemsnit ca. 120 timer mindre om året end ansatte i den private sektor.

Gennemsnitlig antal arbejdstimer i den private og offentlige sektor



Kilde: Danmarks Statistiks arbejdstidsrengøring

<sup>2</sup> Dette foreslås finansieret ved fx at gennemføre nulvækst i det offentlige forbrug (i reale termer) frem til 2013.

<sup>3</sup> Tager udgangspunkt i en ukompenseret arbejdsudbudselasticitet på gennemsnitlig 0,1, se Fordeling og Incitament 2002, Finansministeriet.